

נייר עמדה בנושא

הצעת חוק לעידוד הנקה ולשמירה על אופן הזנת תינוקות, התשע"א-2011

הרקע והדילמה

ההחלטה אם להניק תינוק או להשתמש בתחליפי חלב היא בעלת השלכות רפואיות ורגשיות משמעותיות הן בעבור התינוק הן בעבור האם.

אין חולק על כך שלהנקה יתרונות רפואיים מוכחים מבחינת התינוק, וממילא ישנה חשיבות להעלאת המודעות לחשיבות ההנקה אצל יולדות. בניגוד למגמה זו, מתנהל כיום פרסום סמוי של חברות תחליפי החלב במחלקות היולדות, למשל על ידי מתן הנחה ברכישת מוצרים ועל ידי חלוקת דוגמיות של המוצרים. כמו כן החברות מעודדות שימוש בתחליפי חלב על ידי נתינתו ללא עלות לבית החולים.

- **מטרת הצעת החוק** לקדם הנקה תוך שמירה על זכות האם לבחור את אופן הזנת תינוקה. בכדי להשיג מטרה זו אוסרת הצעת החוק קידום מכירות של תחליפי חלב במוסדות בריאות. כמו כן קובעת הצעת החוק כי בית החולים לא יזין יילוד בתחליפי חלב אלא אישרה זאת האם בחתימה על גבי טופס שיקבע השר, וכי הטופס יכלול מידע המעודד הנקה.
- **המתנגדים להצעת החוק** רואים בה פלישה של המדינה לרשות היחיד של האם. הם סבורים כי הזמן המידי שלאחר הלידה אינו מתאים לעידוד ההנקה. כמו כן הם חוששים כי שלילת האפשרות להאכלה בתחליפי חלב בבתי החולים ללא הסכמת האם, עלולה להביא לעיכוב בהאכלת התינוק במצבים שבהם האם מתקשה לחתום על ההסכמה בשל מצבה הפיזי או הנפשי.

"מבט יהודי" לגבי האיזון הראוי

על פי המבט היהודי יש לתמוך בהצעת החוק בכפוף לשינויים קלים אשר יפורטו לקמן, וזאת מהסיבות הבאות:

1. **חשיבות ההנקה לשלום התינוק:** ההלכה, מתוך דאגתה לשלמו של התינוק ומתוך הבנתה את החשיבות הרבה בהנקה, חייבה את הבעל לספק לאשתו מזון המועיל להנקה¹ ואת האישה להימנע מפעילות שיכולה לפגוע בהנקה.² זאת למרות שהייתה מודעת לאופציה של תחליפים.³ כמו כן בתנאים שונים הפוסקים מתירים למינקת לשאוב חלב אם בשבת גם כאשר ניתן לתת תחליף.⁴
2. **איסור לנצל רגעי חולשה בכדי לעודד דבר מזיק:** התורה אוסרת לעודד אדם לבצע דבר אשר יפגע בו בעתיד, כאשר באותה שעה הוא איננו מסוגל להבחין בסכנה שבדבר. חכמינו למדו זאת מהפסוק: "וְלִפְנֵי עֵרָ לֹא תִתֵּן מִכָּשָׁל" ואמרו חכמים: "אל תתן לו עצה שאינה הוגנת".⁵ משום כך אין לאפשר ליצרניות תחליפי החלב לעודד להשתמש בתחליפים במקום בהנקה, בעיקר לא במסגרת מוסד בריאות שבו ישנה הנחה כי דברים הנעשים שם הם על טהרת הבריאות, וכל שכן לאחר לידה, זמן שבו לאם יש יכולת מוגבלת להתנגד.
3. **מניעת קבלת החלטות בשעת לחץ רגשי:** היהדות סבורה שהחלטה שיש לה משמעות משפטית צריכה להינתן מתוך צלילות דעת, ולא תחת לחץ.⁶ על פי עיקרון זה יש להעדיף לעסוק בהגברת המודעות לחשיבות

ההנקה ובהחתמה על הטפסים לקבלת תחליפים לא בדו"ח חד פעמי מייד לאחר הלידה בשעה שהאם תשושה, אלא במהלך ההיריון.

4. **חובה שלא להתמהמה בפעילות רפואית:** על פי ההלכה אין להתמהמה במתן טיפול רפואי קריטי, אפילו לא בשל שיקולים חשובים כגון חילול שבת.⁷ משום כך יש למנוע מצב שבו החוק יעכב מתן תחליף חלב כאשר הדבר נדרש מבחינה רפואית.

עמדת רבני צהר היא כי יש לאסור קידום מכירות של תחליפי חלב במוסדות בריאות. כמו כן יש להגביר את המודעות לחשיבות ההנקה ולמנוע מבתי החולים להאכיל בתחליף חלב ללא הסכמה מפורשת של האם.

בשונה מהצעת החוק אנו סוברים כי יש להגביר את המודעות ולבקש חתימה על טפסים כבר במהלך ההיריון.

כמו כן בשונה מהצעת החוק יש לאפשר לצוות הרפואי שיקול דעת מלא מתי להאכיל בתחליפי חלב, אפילו בניגוד להחלטת האם, ובוודאי במצבים שבהם רצונה אינו ברור.

¹ רמב"ם, אישות כא, יא.

² כך נאסר על אישה מניקה שמת בעלה להינשא למשך שנתיים כדי שלא תיכנס להיריון וייפסק החלב. כמו כן הותר לאישה "לשמש במוך", כלומר לקיים יחסי אישות תוך שימוש באמצעי מניעה, בזמן ההנקה, כדי שלא תיכנס להיריון ולא תוכל להניק. עיינו: תלמוד בבלי, כתובות ס ע"א; יבמות יב ע"ב; קיד ע"א; רמב"ם, גירושין יא כה-כו.

³ תלמוד בבלי, יבמות מב ע"ב.

⁴ שמירת שבת כהלכתה, פרק לו הערה סב בשם הגרש"ז אורבאך; הרב נחום אליעזר רבינוביץ, שו"ת שיח נחום, עמ' 112, התיר לאישה לשתות בצום אם יש חשש שתיפסק הנקתה.

⁵ ויקרא יט, ד; תורת כהנים קדושים ב, יד; רש"י שם ד"ה ולפני.

⁶ שולחן ערוך, חושן משפט רמב, א

⁷ רמב"ם, שבת ב, ג.